

بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی

دکتر علی محمد علی محمدی

متخصص پزشکی قانونی

عضو هیات مدیره انجمن علمی پزشکان قانونی ایران

بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی

بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی یکی از انواع بیمه‌نامه‌های مسئولیت مدنی است. این بیمه نامه برای جبران خسارات جسمانی و یا روانی‌ست که در اثر قصور و تقصیر مسئولین فنی مراکز درمانی، پزشک و یا پیراپزشک به بیمار وارد می‌شود.

انواع مسئولیت پزشکان و کادر درمان

مسئولیت پزشکان و کادر درمان شامل مسئولیت اخلاقی و مسئولیت قانونی می باشد. مسئولیت قانونی می تواند شامل مسئولیت کیفری، مسئولیت قراردادی، مسئولیت مدنی، مسئولیت انتظامی و موارد مربوط به تعزیرات باشد. خطاهای پزشکی به نظر برخی از حقوقدانان جزء خطاهای ناشی از مسئولیت مدنی و در نظر تعدادی دیگر جزء مسئولیت های قراردادی می باشد. در هر حال این نوع مسئولیت ها برخلاف سایر انواع مسئولیت ها (کیفری، انتظامی یا تعزیرات) قابل بیمه شدن می باشد.

شرکت‌های بیمه گر

شرکت‌های بیمه گر در حقیقت بنگاه‌های سرمایه داری هستند که با هدف سودآوری تشکیل شده‌اند. این شرکتها از یک طرف به عنوان بیمه گر و کادر درمان به عنوان بیمه گذار از طرف دیگر در قراردادهایی که مفاد آن در بیمه نامه می‌آید به توافق میرسند که در صورت ایجاد خسارت توسط فرد بیمه گذار و محکومیت وی شرکت بیمه گر خسارت را پرداخت نماید. پرداخت خسارت تابع شرایطی است که در اینجا به مهمترین آنها پرداخته می‌شود، تا همکاران گرامی بیشتر در این زمینه آگاهی یافته و در هنگام بستن قرارداد بیمه و یا دریافت خسارت از آن بهره مند گردند.

آسیب بیمار

آسیب به بیمار می‌تواند ناشی از عوارض داروها یا اقدامات درمانی، ذات بیماری، عدم مراقبت کافی توسط فرد یا مراقب او، تاخیر در شروع درمان و... و خطای پزشکی باشد. در کشورهایی که پوشش‌های بیمه‌ای کاملتری دارند، هر نوع آسیب به بیمار، عوارض ناشی از اقدامات درمانی قابل جبران و بیمه شدن می‌باشد. در ایران تاکنون هیچ بیمه‌گری عوارض ناشی از اقدامات درمانی را بیمه نکرده و صرفاً اقدام به بیمه کردن خطاها (قصور و تقصیر) پزشکی نموده است که آن هم تحت شرایط خاص قابل پرداخت می‌باشد.

خسارت‌های تحت پوشش بیمه مسئولیت

- غرامت نقص عضو: در صورتی که بیمار در اثر تقصیر یا قصور پزشک یا پیراپزشک دچار نقص عضو شود، بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی دیه بیمار را پرداخت می‌کند.
- غرامت مرگ: اگر بیمار در اثر غفلت و یا قصور پزشک یا پیراپزشک فوت نماید، شرکت بیمه غرامت مرگ را، که معادل مبلغ دیه مصوب است، به وراث بیمار پرداخت می‌نماید.
- در بیمه مسئولیت برخی شرکت‌های بیمه، هزینه دادرسی نیز پرداخت می‌شود.
- در صورتی که بیمار به خاطر خطای دستیار یا پرستار تحت نظر پزشک بیمه شده آسیبی ببیند، بیمه‌گر موظف به پرداخت خسارت است.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

□ پوشش بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی شامل برخی استثنایها می‌باشد. یعنی اگر در این شرایط، خطای پزشک یا پیراپزشک باعث بروز مشکلاتی برای بیمار گردد، بیمه مسئولیت پرداخت خسارت آن را نمی‌پذیرد و مسئولیت آن به عهده بیمه‌گذار است. این شرایط و موارد عبارت‌اند از:

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

اقدامات خارج از تخصص: خسارات ناشی از درمان یا عمل جراحی خارج از تخصص پزشک و پیراپزشک و انجام هرگونه عملی مانند درمان و تجویز خارج از حدود وظایف شغلی و صنفی تحت پوشش بیمه مسئولیت قرار نمی‌گیرد. به عنوان مثال در صورتی که پزشک متخصص داخلی، اقدام به مداوای دندان بیمار نماید، خسارات آن تحت پوشش بیمه مسئولیت پزشکان قرار نمی‌گیرد.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

اقداماتی که فرد به دلیل استفاده از دارو، مواد مخدر و روان‌گردان با عدم هوشیاری کامل انجام داده باشد. اگر خطا یا قصور پزشکی و یا پیراپزشک هنگام معالجه در حالتی رخ دهد که وی تحت تأثیر مصرف مواد مخدر، مشروبات الکلی، داروهای روان‌گردان یا خواب‌آور باشد، بیمه جبران هزینه‌های خسارت و یا آسیب وارد شده را تقبل نمی‌کند.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

اقدامات غیرقانونی یا اعمالی که در **خارج از مراکز مجاز** صورت گرفته باشد. غرامت ناشی از هرگونه اقدام از جمله معالجه، مداوا و یا عمل جراحی که خارج از ضوابط پزشکی و یا برخلاف قوانین و مقررات جاری کشور باشد، پرداخت نمی‌شود. به عنوان مثال؛ جراحی وازکتومی و یا سقط جنین در حال حاضر غیرقانونی است و در صورتی که این عمل صورت بگیرد و در اثر آن صدمه‌ای به بیمار وارد شود، خارج از پوشش بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی است. بیهوشی خارج از مراکز مجاز: ضرر و زیانی که در اثر هرگونه بیهوشی عمومی که خارج از درمانگاه یا بیمارستان انجام شود.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

- آسیب‌های وارد شده در اثر **تشعشعات** یونیزه کننده یا رادیواکتیو و پرتوهای انرژی هسته‌ای، در صورتی که استفاده از این قبیل مواد به منظور درمان بیمار و بخشی از مراحل درمان باشد.
- **اقوام درجه یک**، ضرر و زیان ناشی از انجام معالجه، مداوا و یا عمل جراحی نسبت به اقوام درجه یک (سببی و نسبی). به عنوان مثال: اگر پزشکی اقوام درجه یک خود را معالجه کند و در اثر آن معالجه خطری به وجود آید در این صورت تحت پوشش بیمه پزشکان و پیراپزشکان قرار نمی‌گیرد.
- هرگونه مداوا، معالجه و یا عمل جراحی که به منظور **زیبایی** صورت گرفته باشد، خسارت وارده اغلب بیمه گذاران را پرداخت نمی‌کند. البته بعضی از شرکت‌های بیمه این مورد را پوشش می‌دهند.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

در بعضی از بیمه‌ها اشاره شده است که محل کار بیمه گذار، بیمارستان یا مطب یا درمانگاه می‌باشد. لذا اگر **خسارت در مکانی غیر از مکان ذکر شده** حادث گردد، شامل بیمه نشده، بیمه گر خسارتی پرداخت نمی‌کند. برای مثال در بیمه نامه محل فعالیت پزشکی بیمارستان ذکر شده اشاره‌ای به مطب او نگردیده است، اگر برای بیمار او اتفاقی در مطب بیفتد که جز موارد قصور پزشکی باشد، بیمه گر مسئول پرداخت خسارت نیست.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

خسارت ناشی از **عدم النفع**: برای مثال اگر دوره نقاهت بیماری‌ای سه ماه می‌باشد، ولی به علت قصور پزشکی این دوره یک سال طول بکشد، بعضی مواقع در این مدت یعنی نه ماه طول درمان بیشتر، دادگاه خسارت ناشی از عدم النفع به دلیل عدم حضور بیمار در محل کار و عدم دریافت حقوقی که برای وی معین شده را تعیین می‌نماید، بیمه خسارتی برای این موارد پرداخت نمی‌کند.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

خسارت‌های مربوط به **هزینه‌های دادرسی**، هزینه‌های تشکیل جلسات کمیسیون‌ها، هزینه بدل از حبس و موارد مشابه را بیمه‌ها پرداخت نمی‌کنند. بیمه‌ها فقط خسارت‌هایی را که بیمه گذار باید به شخص دیگر (بیمار یا وراثت) بدهد، پرداخت می‌کنند. علاوه بر خسارت فوق، دادرسی هزینه‌هایی دارد که معمولاً فرد محکوم باید پرداخت نماید. در مواردی مثل تشکیل جلسه کمیسیون، فرد شاکی یا معترض باید برای تشکیل جلسه هزینه آن را پرداخت نماید. همچنین در موارد منجر به مرگ، که از آن به عنوان قتل (غیر عمد یا شبه عمد) نام برده می‌شود، برای فرد خاطی حبس در نظر گرفته می‌شود که قضات می‌توانند معادل ریالی آن را از خاطی دریافت کنند تا وی زندانی نشود. این مبلغ به عنوان بدل از حبس خوانده می‌شود. این موارد را اغلب بیمه‌ها پوشش نمی‌دهند و بیمه گذار باید از جیب خودش بپردازد. بعضی از بیمه‌ها هزینه دادرسی را نیز تقبل می‌نمایند. ولی تاکنون هیچ بیمه‌ای هزینه‌های جانبی دیگر و بدل از حبس را پوشش نداده است.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

افرادی که در لیست بیمه نیستند، خسارتی دریافت نمی‌کنند. ممکن است بیمارستان یا درمانگاهی، فرد یا افراد خاصی را تحت پوشش بیمه در آورده باشد. مثلاً بیمارستانی که سه نفر مسئول فنی دارد، تمامی مسئولین فنی را با یک بیمه تحت عنوان بیمه مسئولیت فنی، پوشش بدهد. گاهی دو نفر از این افراد نامشان در بیمه نامه ذکر شده و نفر سوم نامش ذکر نمی‌شود. یا به دلایل مختلف، بعد از انجام بیمه، یکی از این افراد با فرد دیگری جایگزین می‌شود. اگر خسارتی ناشی از خطای نفر سوم به فردی وارد بشود، بیمه‌ها از پرداخت آن اجتناب می‌کنند. لذا توصیه می‌شود اسامی تمام افراد دخیل در آن فعالیت در بیمه نامه درج شده، و در صورت تغییر افراد بلافاصله به بیمه‌گر اطلاع داده شود. یا از عنوان کلی مسئول فنی بدون نام فرد، جهت بیمه استفاده گردد تا در صورت بروز خسارت بتوان آن را دریافت کرد.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

بیمه گر تنها خسارت‌هایی را که در محدوده جغرافیایی ایران ایجاد شده باشد، جبران می‌کند. برای مثال این جراحی که بیمه کامل دارد. در یکی از بیمارستان‌های کشور دیگری اقدام به جراحی می‌نماید که موجب ایجاد خسارتی به فرد شده و در دادگاه محکوم می‌گردد، هیچ کدام از بیمه‌های ایران در حال حاضر این نوع خسارت‌ها را پوشش نمی‌دهند.

خسارت‌های خارج از پوشش بیمه مسئولیت

اگر در شورای حل اختلاف نظام پزشکی توافقی صورت بگیرد، و پزشک یا کادر درمان خود را موظف به پرداخت خسارتی به بیمار یا وراث متوفی نماید، در این موارد چون با توافق طرفین صورت گرفته، جبران خسارت با خود فرد می‌باشد. علاوه بر این، در بعضی از موارد بیمه گر به دلیل عدم مشورت بیمه گذار با بیمه و قبول مسئولیت خسارت وارد به بیمار، از پرداخت خسارت بیمار یا وراث متوفی، خودداری می‌کنند. بنابراین در تمامی موارد، بعد از دریافت ابلاغ یا حکم، قبل از قبول قصور یا تقصیر بیمه گذار باید با بیمه گر خود مشورت نماید.

مراحل محاسبه حق بیمه مسئولیت

اصلی ترین و مهم ترین معیار محاسبه حق بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی به 4 دسته تقسیم می شود:

1. مبلغ بیمه بر اساس نوع تخصص و حوزه فعالیت پزشک یا پیراپزشک
2. سابقه عدم خسارت و سابقه طبابت
3. رزیدنت پزشکی و دانشجوی پیراپزشکی
4. پوشش افزایش مبلغ دیه جاری مندرج در بیمه نامه

انواع تخصص و محل فعالیت پزشک یا پیراپزشک:

شرکت‌های بیمه بر اساس تخصص و گرایش‌های مختلف، محاسبه نرخ حق بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی را به چند گروه تقسیم می‌کنند:

طبقه‌بندی پزشکان شامل دسته‌های زیر است:

1. جراحان متخصص زنان و زایمان، جراحان عمومی، متخصصان بیهوشی، ارتوپدی.
2. جراحان متخصص قلب، مغز و اعصاب، چشم، ترمیمی و پلاستیک، ارولوژی.
3. جراحان متخصص فک و صورت، گوش و حلق و بینی، دندان و لثه، پوست، اطفال و متخصصان پزشکی هسته‌ای.
4. پزشکان متخصص غیر جراح و جراحانی که به دلایلی عمل جراحی انجام نمی‌دهند مانند دندان‌پزشکان، پزشکان عمومی و متخصصین آندوسکوپی، رادیولوژی، میکروبیولوژی و داروسازی، متخصص آنکولوژی، فیزیوتراپی، فیزیکی و توان‌بخشی، طب اورژانس و طب سنتی

طبقه‌بندی پیراپزشکان نیز به شرح زیر است:

1. ماما‌های شاغل در بیمارستان یا درمانگاه، دندان‌پزشکان تجربی و بهداشت‌کاران دهان و دندان.
2. کارشناسان ارشد بیهوشی و تکنسین‌های بیهوشی، کارشناسان فیزیوتراپی، پرستاران و بهیاران شاغل در کلیه بخش‌های CCU و ICU و دیالیز، اورژانس، سوپروایزر بالینی، کاردرمانی، تکنسین فوریت‌های پزشکی، کارشناس پرستاری در بخش ارتوپدی، پرستار بخش شیمی‌درمانی.
3. پرستاران و بهیاران سایر بخش‌ها، تکنسین‌های اتاق عمل، پرستاران و بهیاران اتاق عمل، سوپروایزر آموزشی، تکنسین‌های سازمان انتقال خون، پرستاران و بهیاران مرکز فوریت‌های پزشکی.

طبقه‌بندی پیرایزشکان نیز به شرح زیر است:

4. تکنسین‌های رادیولوژی سی‌تی اسکن و MRI و کارشناسان و تکنسین‌های آزمایشگاه، داروخانه و تکنسین‌های نوار نگاری و CSR و کمک بهیاران و کاردان مامایی و کارشناسان شنوایی‌سنجی و ایتومتریست (بینایی‌سنجی)، بهداشت خانواده، فیزوتراپیست، بهورز.
5. ماما‌هایی که دارای مطب مستقل هستند.

سابقه عدم خسارت:

□ بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی هم نیز همانند بسیاری از بیمه‌نامه‌ها برای هر سال عدم خسارت آن تخفیفی در نظر گرفته شده است که نرخ تخفیف عدم خسارت در شرکت‌های بیمه مختلف متفاوت است.

□ سوابق کاری پزشکان و پیراپزشکان و سابقه طبابت آن‌ها بر نرخ حق بیمه تأثیر مستقیمی دارد. به عنوان مثال پزشک یا پیراپزشکی که در طول سال‌های فعالیت خود هرگز دچار خطا و اشتباه نشده و ریسک کمتری را به بیمه‌گر تحمیل کرده باشد، بنابراین حق بیمه کمتری نیز پرداخت می‌کند.

دستیاران و دانشجویان پزشکی یا پیراپزشکی

شرکت‌های بیمه با این توجیه که مهارت دستیار و دانشجوی پزشکی کمتر است و دستیار پزشک متخصص محسوب نمی‌شود و به دلیل تجربه کمتر نسبت به متخصصان امکان خطای بیشتری را دارند، حق بیمه بیشتری از آن‌ها دریافت می‌کنند. البته با گذراندن هر سال این نرخ کاهش می‌یابد.

دانشجوی دوره پیراپزشکی هم تأثیر مستقیم بر نرخ حق بیمه پرداختی دارد.

پوشش افزایش مبلغ دیه جاری مندرج در بیمه نامه

□ برخی شرکت های بیمه پوششی تحت عنوان افزایش مبلغ دیه جاری مندرج در بیمه نامه را ارائه می نمایند؛ که در این پوشش پزشک و پیراپزشک می تواند سقف پوشش دیه را افزایش داده و پرداخت غرامت بر اساس نرخ دیه سالی که حکم توسط مراجع ذیصلاح اعلام می شود باشد.

مدارک و فرآیند پرداخت خسارت بیمه مسئولیت و حداکثر مدت تشکیل پرونده

□ فرآیند پرداخت خسارت بیمه مسئولیت مدنی پزشکان و پیراپزشکان، با دریافت نامه اعلام خسارت از بیمه‌گذار آغاز می‌شود. دریافت نامه اعلام خسارت از بیمه‌گذار معمولاً باید حداکثر ظرف مدت 5 روز پس از وقوع خسارت انجام گیرد که این زمان در شرکت‌های مختلف متفاوت است.

مدارک لازم برای دریافت خسارت بیمه مسئولیت

مدارک شناسایی زیان دیده

اصل پرونده بیمارستانی

کپی برابر اصل برگه بازجویی

کپی برابر اصل شکایت نامه بیمار

کپی برابر اصل شکایت نامه وراثت قانونی و برگه انحصار وراثت (در صورت مرگ)

کپی برابر اصل نظریه کمیسیون پزشکی

اصل رأی دادگاه

ذکات مهم بیمه مسئولیت

□ در صورتی که معالجه و یا اعمال جراحی در مدت اعتبار بیمه نامه صورت گرفته باشد، شرکت های بیمه حداکثر به مدت 4 سال از تاریخ انقضای بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی، شکایتهایی که به آنها اعلام می شود را تحت پوشش بیمه قرار می دهند. (در صورت توافق بیمه گر و بیمه گذار این مدت تا 6 سال قابل افزایش است). لذا توصیه می شود پزشکان و پیراپزشکان در اولین فرصت بعد از اطلاع از شکایت بیماران، شرکت بیمه خود را از شکایت مطرح شده آگاه نمایند.

نکات مهم بیمه مسئولیت

- در بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی تعهد بیمه‌گر برای جبران ضرر و زیان مسئولیت حرفه‌ای بیمه‌گذار بر اساس حداکثر سقف مندرج در بیمه‌نامه است.
- به دلیل ارتباط مستقیم بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی با قوانین جاری کشور (خصوصاً قانون دیات) حدود پوشش بیمه‌ای بیمه‌نامه باید متناسب با قوانین مربوطه باشد.
- علاوه بر پرداخت دیه به زیان‌دیده، بعضی از بیمه‌ها متعهد به پرداخت هزینه دادرسی تا سقف تعهد مندرج در بیمه‌نامه برای هر بیمار نیز می‌باشند.

نکات مهم بیمه مسئولیت

- در صورتی که پزشک و یا پیراپزشک از طریق مراجع قانونی به پرداخت دیه محکوم شود. تعهد بیمه‌گر محدود به پرداخت معادل ریالی ارزان‌ترین نوع دیه از انواع ذکر شده آن در قانون دیات است.
- پوشش بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی فقط در محدوده جغرافیایی ایران است و در خارج از آن پوششی ندارد.
- دستیاران پزشک، پرستاران و... که به دستور پزشک اقدام به مداوای بیماران می‌کنند، تحت پوشش بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی قرار می‌گیرند.

نکات مهم بیمه مسئولیت

□ مدت اعتبار بیمه مسئولیت پزشکان، پیراپزشکان و مسئولین فنی مراکز درمانی یک سال است و پس از آن در صورت توافق طرفین قابل تمدید است.

□ در صورتی که پزشک یا پیراپزشک قصد استفاده از بیمه کوتاه مدت داشته باشد می تواند بر اساس نرخ حق بیمه کوتاه مدت ارائه شده توسط شرکت های بیمه آن را خریداری کند.

نکات مهم بیمه مسئولیت

□ در بعضی از موارد بهتر است که فرد بیمه گذار هزینه بیمه برای دیه مرگ بیش از یک نفر را تقبل نماید. چون احتمال مرگ چند نفر به صورت همزمان وجود دارد. مانند متخصصین زنان و زایمان که با جان دو نفر (مادر و جنین)، و یا چند نفر (در موارد چند قلویی) روبرو هستند. برای بیمه مسئولین فنی در بیمارستان‌های بزرگ، و مراکز پرخطر، گاهی سقف بیمه می‌تواند تا حتی پوشش دهها نفر را شامل گردد. بیمارستانی با ۵۰۰ تخت خواب حداقل باید دیه ۲۰ نفر را پوشش بدهد. برای مراکز کوچکتر و کم خطر هزینه کردن این مبالغ برای بیمه کردن به صرفه نبوده و نیاز نیست.

نکات مهم بیمه مسئولیت

□ مبلغ کلی باید برای هر حادثه و همچنین تمام حوادث در طول سال، در نظر گرفته شود. مثلاً بیمارستانی که برای ۲۰ دیه کامل خود را پوشش داده، بعد از اولین خسارت و پرداخت دیه به یک نفر، امکان پرداخت خسارت به افراد دیگر نیز تا سقف ۲۰ نفر وجود داشته باشد.

□ بیمه گذار باید بیمه نامه را کامل خوانده و در جزئیات آن دقیق شود تا نکته‌ای بر خلاف نظر او یا توافق صورت گرفته در بیمه نامه نیامده باشد یا از قلم نیفتاده باشد.

نکات مهم بیمه مسئولیت

□ در صورت تغییر افراد، محل کار، نوع فعالیت و حجم فعالیت باید به شرکت بیمه اطلاع داده شود تا بیمه نامه جدید، با شرایط جدید منعقد گردد.

□ اگر فردی چند مسئولیت دارد، باید برای هر یک از مسئولیت‌ها بیمه نامه جداگانه تهیه نماید. جراح بیمارستان، اگر مسئول فنی بیمارستان نیز می‌باشد، علاوه بر بیمه مسئولیت حرفه‌ای برای جراحی، باید بیمه مسئولیت فنی داشته باشد تا بیمه هر دو مسئولیت او را پوشش بدهد.

برگرفته شده از کتاب:

پزشکی قانونی بالینی

انتشارات رسانه تخصصی، سال 1402

ارتباط با سخنران:

aalimohammadidr@gmail.com

پزشکی قانونی بالینی

نویسنده: دکتر علی محمد علی محمدی

متخصص پزشکی قانونی